resa så billigt som möjligt. Det blev således ganska obekvämt, vilket undergrävde min redan förut svaga hälsa.

I allmänhet blev jag gästfritt herbergerad i familjer eller hos kvinnor i självständig ställning. Detta hade sin stora nytta med sig icke blott ur ekonomisk synpunkt. Jag fick därigenom tillfälle att träffa en mängd kvinnor och samråda med dem om hur de ämnade tillvägagå vid bildandet av föreningen. Jag fick en inblick i de svårigheter de hade att möta och övervinna, som skänkte mig dubbel kärlek till deras företag. Och så fick jag en välgörande, närande skörd av behagliga minnen från dessa besök. Jag lärde mig även beundra den svenska kvinnans plikttrohet i sitt hem så väl som i sin tjänst utanför hemmet.

När jag i slutet af okt. 1903 skulle företaga en turné genom Norrland, besökte jag en högt uppsatt ämbetsman vid järnvägen för att begära råd angående reseplanen m. m. Han blev nästan förfärad, att jag tänkte på en färd ända till Kiruna, norr om polcirkeln, på denna tid av året. Han frågade om jag förstod, att jag riskerade snöstorm och tåghinder mitt i ödemarken, kanske under ett eller par dygn? Jo — jag hade tänkt på det. Han påminnde om att för icke länge sedan allvarsamma oroligheter förekommit på tågen därnppe vid transporten av druckna järnvägsarbetare och slutade med att säga: »det skulle inte själva fan göra den resan så här års!»

Men — det politiska läget var sådant, att det brådskade med att få rörelsen i gång på alla håll. Det var ingen tid att förlora, så jag tvekade ej. Jag blott skaffade mig skinnkläder från topp till tå och en korg med mat att trösta mig med, när jag skulle bli sittande i snödrivorna! Så gav jag mig av.

Emellertid voro alla farhågor onödiga. De eljes ej ovanliga snöstormarna uteblevo. Resan avlopp utan andra äventyr än en hiskelig köld och ett pinsamt mörker i tolv runda timmar en gång på ett lokaltåg, där uppvärmning och belysning voro i jämmerligt skick.

Vid sidan av min reseuppgift, beklädde jag även sekreterareplatsen i Landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt*) »verkställande utskott«, som består av tre personer. Att förena denna ytterst krävande befattning med föredragsresor blev i längden omöjligt. Jag lämnade den därför med år 1906 och utsågs då av centralstyrelsen till Landsföreningens ordinarie resetalare med fortfarande plats i centralstyrelsen.

Sedan dess har jag tyvärr av sjukdom varit hindrad från att fortsätta mina resor Jag hoppas dock att snart kunna återuppta min föredragsverksamhet. Visserligen finns det numera flera talare som resa och bilda föreningar, varav vi redan ha 105. De växa upp som svampar.

Jag kunde för den saks skull gärna inställa mina resor, men föreningarna behöva tillförsel utifrån för att hållas vid liv. Jag får numera ofta inträngande uppmaningar att komma och hålla föredrag. Folk rent av »längta« efter mig!

Så fort kan tiden och människorna förändras —!

När jag ser tillbaka på dessa strävsamma rösträttsår, fylles mitt hjärta av tacksamhet för all den vänlighet och uppmuntran jag fått röna av kvinnor och män överallt i vårt land och icke minst för det överseende mina närmaste arbetskamrater visat mig.

Jag har nämligen ytterst svårt att i samarbete forma mig efter andra än liktänkande. Känner jag mig ofri, blir jag en försagd och idiotisk träl, som vantrivs. Endast när jag får följa mina egna intentioner och känner full frihet, är det mig möjligt att bruka mina krafter.

Frihet och rättfärdighet äro A. och O. för mig. Därför förstår jag bättre än de flesta att respektera frihetsbegär och rättfärdighetskrav hos andra.

Med hänförelse arbetar jag nu för kvinnornas frigörelse i vårt land, så att det måtte vederfaras dem rättvisa.

Och till sist och bäst — jag har glädjen att vara förstådd och på det ömmaste omhuldad av mina tre döttrar och fem söner, sonhustrur och mågar, — alla arbetsamma, duktiga människor.

Och bland mina elfva bedårande barnbarn — alla barnbarn äro ju som bekant bedårande! — finns det redan en och annan bitte liten nutidskvinna, som med uppspärrade ögon intresserad frågar om inte »mormors rösträtt snart blir färdig.«

Jag ger henne gott hopp.

Er tillgivna
Ann Margret Holmgren,
f. Tersmeden.

*) Landsföreningen är en 1903 gjord sammanslutning av samtliga rösträttsföreningar.

Efter denne lille Selvbiografi af Professorinde Ann Margret Holmgren vil vi lade følge nogle Ord om hende, af hvilke nogle delvis er hentede fra Artiklen i Socialt Tidsskrift af Frigga Carlberg: »Hvarhelst i vårt land en ny, värdefull idé uppstått har den kunnat påräkna sympati och stöd af Ann Margret Holmgren. Trofast och självuppoffrande stod hun Pioneren bi med råd och dåd, med sin uppoffran och entusiasm.«

»Hun har tillvunnit sig namnet »Margareta Fridkulla«. »Fred är ej det bästa, ty det är *frihet,* men det är det näst bästa; säger Ann Margret Holmgren; och därför har hon offrat en så stor del af sitt arbete och sina krafter i fredssakens tjänst, så att hon äfven i vidare kretsar gjort sig fortjänt af detta hedersnamn, som hennes närmaste gifvit henne.«

Siden Sverrig har dannet sin første »Förening för kvinnans politiska rösträtt« i Foraaret 1902, har Ann Margret Holmgren uafbrudt arbejdet for Maalet: *Retfærdighed for Sverrigs Kvinder.* Fru Holmgren ejer alle ydre og indre Betingelser til at være en af Kvindesagens ypperste Ledere. Retfærdighedsfølelse, Fædrelandskærlighed, Enthusiasme og Veltalenhed besidder hun i højeste Grad og dertil en yderst vindende Optræden.

Der fortaltes om hende, at naar hun skulde holde et Foredrag paa Landet, sagde Mændene til deres Hustruer: »Gör endast, hvad Professorskan Holmgren sägar eder, ty en menniska som hon kan omöjligt säga annat än hvad som är rätt och bra!«

Og den ene Forening efter den anden blev vundet af »Professorskan Holmgren«, og sluttede sig til »Landsföreningen«, som i faa Aar har naaet over 100 Foreninger, hvoraf de 50 udelukkende er dannet af hende. Men hun er ogsaa draget fra det sydligste Skaane op til Norrlandet, ja til Gellivare og Kiruna Alt har hun trodset for at bringe Evangeliet om Frihed og Menneskeret til sit Lands Kvinder.

Vi Danske, som har kendt Fru Ann Margret Holmgren og har været Vidne til hendes Begejstring og Selvopoffrelse, har alle følt os i Gæld til hende for den Impuls, vi har modtaget af hendes Eksempel. Naar et Menneskes Liv er viet til ædelt og sandhedssøgende Arbejde, vil det altid forholde sig som den Givende til Andre. Frida Carlberg slutter ogsaa sin lille Artikel om Fru Holmgren saaledes:

»Den som har bygget sig selv et Fæste,
»Så tidt han frelste ändog sin Næste.«

Og om Danmark lærer at se den store Frelsenstanke for Menneskeheden gennem Døgnets smaalige Uenigheder, saa har vi for en stor Del vort Nabolands selvopoffrende Leder, Ann Margret Holmgren, at takke derfor. *J. M.*

Kvindevalgretsarbejdets Organisation.

Redacteuren af »Kvinden og Samfundet« Cand. phil. Frk. Helene Berg, har nu i sit Blad erklæret at have opgivet at indsende sit Forslag om Sammenslutning mellem Dsk. Kv. Sf. og Kbhvn.s Valgretsforenings Landsforbund. En særlig Grund hertil var, at Landsforbundets Constitution kun gav Stemme-